

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suaui Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt II. Natura & mores Leonis Decimi Iulio suffecti, & Indulgentiae ab eo promulgatae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

nondum à Concilio Tridentino emendati vitio, aliquid in eo genere defecerit; nullâ tamen re aliâ magis rei Christianæ nocuisse (quamquam recto animo, & quòd ita res tulisset) quàm molimine operis summi Sacerdotis, ac summi pariter Principis, adeoque supra vires ærarij sui; nouâ, inquam, ædificatione admirabilis Basilicæ Vaticanæ. Hanc religiosâ Constantini potentiâ prius extructam, dein maiori, hoc est temporis potentiâ dirutam, decreuit ille ampliorem in formam magnificentius restituere. Ferebatur Iulius suopte ingenio ad gloriosa facinora: quod sanè studium, cum ita quærit humanam laudem, vt in ea quasi in vltimo fine minimè consistat, ad eamque nititur per bonas artes, honestate non caret ex Patrum doctrina. Venerabatur Iulius præcipuâ quâdam pietate Principem Apostolorum, non modò quòd eius muneri successerat, sed quòd prius Cardinalis titulum tenuerat ab Æde sacra, vbi vincula eiusdem Apostoli asseruantur, iam tum ab ipso exornata eximia porticu, quæ adhuc visitur. Quare beneficio Pontificatus Apostolo obligator, ac viribus auctior, statuit templum eiusdem honori dicatum extruere, Bramantis nobilis Architeccti operâ delineatum, omnium post homines natos pulcherrimum. Sed pietas sumptuosa Salomonis tunc planè est cumulatè laudabilis, cum opibus Salomonis innitur: alioqui magnificentia studium, etiam pietati seruiens, in Principibus Aulæ quàm in priuatis cautius oportet esse. Hi de suo sumptum faciunt; illi, de alieno quæsitum pro suo patrimonio subditorum substantiam habentes. Quapropter hæc Vaticani templi structura cæmentaria, magna ex parte ruinam traxit ædificij quod in animis pietas struxit: quò enim tot decies centena aureorum millia colligerentur, quæ operis immensitas absorbebat, necesse fuit Iulij successori ea aggredi, vnde Lutheri hæresis duxit originem, quæ multo pluribus decies centenis animorum millibus absumptis depauperavit Ecclesiam.

CAPVT II.

Natura & mores Leonis Decimi Iulio successi, & Indulgentiæ ab eo promulgata.

1 **S**UCCESSIT Iulio ex concordi integerrimaque suffragatione Vaticani Senatus Ioannes Mediceus supra memoratus, non modò excellenti variâque literaturâ præditus, sed egregiæ probitatis opinione conspicuus, vt * Guicciardinus ipse testatur; & qui iuuentutem egerat intaminatæ innocentia famâ, vt Iouius in eius Vita

* Guicciardinus lib. 12. & 14.

comme-

commemoratur: quæ res indicio est, Patres per ea suffragia eu-
hendæ virtuti studuisse.

Opponit Suavis, magis illum in literis profanis versatum, quàm
in sacris & ad Religionem pertinentibus. Haud quidem illi repu-
gnat. Leo ingenio capacissimo, ac singulariter studiis addicto do-
natus à Deo, vix pueritiam egressus, cum se in supremo Senatu Ec-
clesiæ collocatum cerneret, suo planè officio defuit, neglectâ in
literarum studio parte non solum nobiliore, sed suæ magis congruâ
dignitati. Grauior apparuit deformitas, quando trigésimo septimo
ætatis anno Præses ac Magister Religionis constitutus, non conti-
nenti solum studio profanarum literarum curiositati se totum im-
pendit, sed in Regiam ipsius Religionis maiori curâ eos accersit,
quibus essent perspectæ Græcorum fabulæ, Poëtarumque delicia,
quàm Ecclesiæ Historia ac Patrum doctrina. Haud sanè omisit
idem Theologiam Scholasticam remunerari Purpuræ honesta-
mento in Thoma de Vio, in Ægidio Viterbiensi, in Adriano Flo-
rentio eiusdem successore, & munere Magistri sacri Palatii in Sil-
uestro Prierate, quorum lucubrationes sacram disciplinam im-
mortaliter illustrarunt: sed non æquè Theologorum ac Poëtarum
consuetudine est delectatus, nec iuxta sacram eruditionem promo-
uit ac profanam, relicta Ecclesiâ in ea quam reperit penuria viro-
rum, qui post infelicem plurium sæculorum ignorantiam in lucem
reuocarunt sacram eruditionem, quâ iam fruebatur profana.

Certè vtriusque noxæ pœnas exoluit. Si namque Theologis af-
fueuisset, captius profectò in distributione Indulgentiarum eorum
consilio se gessisset; & nisi virorum copia in Ecclesiastica eruditione
præstantium ei defuisset, fortassis eorum scriptis primas Lutheri
scintillas facillè oppressisset. Sed vitata est incuria Principum, sub-
ditos in pacis otio ad arma non exercere, minimè reputantium,
non posse breui tempore homines imbui disciplinâ militari, cum
improvisâ ingruit necessitas præliandi; atque ideo multarum cla-
dium pretio, militum deinde peritia comparatur.

Addit Suavis, Leoni haud magnæ curæ pietatem fuisse. Primum
quidem nosse oportet, in illo usque à pueritia extitisse semina ad-
miranda virtutis, ac præsertim pietatis: vnde Angelus Politianus,
agens Innocentio Octauo gratias quòd eum adolescentem ad Ordinem
Purpuratorum euexisset, ita de illo scribit: *Cultum pietatis &
religionis penè etiam cum lacte nutricis exsuxit, etiam tum ab incunabilis
sacra meditantis Officia, quando nondum editum, eum tamen Ecclesia iam
genitor prouidentissimus destinarat.* Et paulò antè: *Natiua in eo probi-*
tas

tas à genuina quoque diligentia parentis ita impensè exulta est, ut ex illius ore non modo non factius dictu verbum, sed ne leuius quidem vquam aut licentius exciderit. Hunc vitæ existimationisq̃ tenorem securus ille est vsque ad Pontificatum, ut vidimus: cum verò Pontifex factus est, affirmare non ausim, tantam in eo curam pietatis eluxisse, quantam celsitudo illa penè diuina postulabat. Neque mihi est in animo, Leonis hîc mores vniuersim commendare, vel certè defendere. Nam ut ea præteream, quæ sub famæ suspitione magis quàm affirmatione delitescunt (quæ fama semper amplificandi cupida, ibi libentius exprimit maculas, vbi deformiores apparent) constat venationes, facetias, pompas adeò frequentes, fuisse in Leone vitia partim sæculi, partim potentia, partim etiam ingenij: non tamen exigua in eo inter mortales fastigio, cui nulla par esse potest, nisi summa perfectio.

5 Non tamen prætereunda silentio ingens eius decus & maiestas in sacris functionibus obeundis, supra ceteros antea Pontifices, simul etiam abstinentiæ rigor, cum bis per hebdomadam ieiunaret, & insuper quartâ quaque feriâ colendæ Virginis gratiâ mensam priuaret carnibus, sextâ verò, ob memoriam Christi patientis, herbâ tantum ac legumine vesceretur. Tam crebra sensus maceratio in Principe iuvene, animoq̃ deliciarum appetente, coniuncta cum periculo diminuendæ vitæ, quæ à potentibus ceu numen quoddam plerumque amatur & colitur, diu non potuisset produci, nisi per vim validissimæ pietatis: neque certè, quòd non pertigerit quispiam propositam virtutis metam, eò reticendus est gradus ille, ad quem peruenerit; aliter nullum inter improbum & non optimum discrimen erit. Sed ad inceptum redeamus.

6 Leo, post Iulium in Romana Sede collocatus, se quidem hebetari passus est ab ea specie, quæ magnificum cum bono confundit, plausumq̃ multitudinis cum Reipublicæ emolumento: quamobrem illectus quodam magnificentia splendore, quæ instar ignis tantum fulget quantum consumit, eam adhibuit in functionibus, in supellectili, in donariis; potissimè verò animum adiecit ad vix inceptum à Iulio opus Vaticanæ Basilicæ perficiendum: quo nimirum animi impetu, honestiq̃ specie iuxta ferebatur; nec animaduertit, cauendum esse, ne in plures riuos dissipetur fons, à quo ingens lacus est deducendus. Cum ergo immensæ pecuniæ vim opus absumeret, & ararium esset exhaustum, ad subsidia confugit collationis cuiusdam efficacis simul ac suavis, quippe liberæ, & tamen exactæ, quia conferentibus conducibilis. Indulgentias per

Pars I.

B

Chri.

^a De Indulgentiis concessis à Iulio II. ob fabricam S. Petri habetur distincta mentio in Diplomate Leonis in lib. 3. Diplomatum Secret. fol. 9. vbi extenduntur ad aliquas Gallic Prouincias eas exoptantes: atque in quodam Diplomate die 9. Augusti an. 1515. vbi confirmatur deputatio ficta anno præcedenti Fr. Christophori Foroliuensis Vicarij citra Montes Minorum obseruantium, tamquam Commissarij eorundem Indulgentiarum in Polonia fol. 255. Et harum omnium deputatorum Fratrum Franciscanorum per hos annos distinctè mentionem facit Fr. Lucas Wadidius Tomo 8. suorum Annalium. b Extat in lib. ab hæreticis impresso

Christianas regiones promulgauit, simulque facultatem lactis ouorumque comedendi diebus ieiunio sacris, ac etiam deligendi quem sibi quisque vellet ad excipiendam peccatorum confessionem, dummodò voluntariam eleemosynam ad construendum Templum Principis Apostolorum conferret.

Profectò à vero dissentit id quod Suauis narrat, hoc subsidium 7 ab exhausta iam prodigèntia Leonis inductum. ^a Iulius Secundus ante illum ad inopiam pecuniæ redactus, cum ob bellum maximis impendiis confectum pro recuperandis vrbibus sibi adeptis, tum ob necessariam maritimarum arcium reparationem contra bellicos Turcarum apparatus, intendit animum ad has fidelium suppetias vltro conferendas, quibus inchoatam Basilicam promoueret. Eas primò per annum indulsit, quod postea spatium ad sum arbitrium produxit, adiuncta etiam ad Indulgentias ac priuilegia consequenda veneratione templorum, quæ eligeret Hieronymus Torniellus, Vicarius citra Montes Ordinis Minorum, illi negotio à Pontifice cum potestate præfectus in viginti quinque Prouinciis, in quibus Vicarij munere fungebatur; atque illi postmodum anno 1508. demortuo substituit 2. Ianuarij 1510. Franciscum Zenonem, eidem in Vicarij munere subrogatum; inde 23. Iulij ann. 1512. Zeno etiam vitâ functo suffecit; post alios quosdam minori cum potestate delectos, quos breuitatis gratiâ prætermittimus, Timotheum Lucensem, & Alphonsum Matritensem eiusdem Ordinis, Diplomatis vsu ad Heluetios pariter porrecto. Neque sanè tunc sibi defuit aut Christianorum pietas in argento elargiendo ad opes diuinas comparandas, aut Iulij magnificentia in attollendo augustissimo ædificio. Iam verò tamen ab eo vsque tempore Maximiliano Cæsari ^b libellus oblatu fuerit, exponens decem grauamina Germaniæ per Curiam Romanam illata, quorum octauo nonarum Indulgentiarum concessio arguebatur, veteribus aut abrogatis aut suspensis; Cæsaris verò responsio aliquam præferret ceteris in capitibus querimoniam, de hoc tamen nullum prorsus verbum fecit; vt pote qui & in Pontifice auctoritatem agnoscebat, & in re honestatem. Quare non potest iure Leo neque cupiditatis neque inconsiderantiæ condemnari, quippe in ea re exemplum antecessoris secutus, Populorum pietate ac Principum iudicio comprobatus.

Sunt qui huiusmodi concessiones vituperant tamquam lucro inhiantes, perinde quasi cælestes thesauros pretio venales Pontifex faceret: alij tamquam prodigas carpunt, quod pro tantulo argento immensi pretij priuilegia dispergantur. Sed primæ accusationi facile

cilè occurritur, si animo recolamus, pecuniam esse necessarium instrumentum ad obtinendum quidquid est in aliorum hominum potestate, siue id opes sint ab illis possessæ, siue illorum labores & opificia. Quocirca, cum fieri non posset, vt Vaticana Basilica extrueretur absque substantiis multorum millium hominum, & absque multorum etiam millium sudoribus; perinde erat impertiri Indulgentias & priuilegia cuiumque partem aliquam illius Basilicæ adificanti, atque eadem concedere tribuenti pecuniam idoneam ad cæmentorum partem aliquam comparandam, & aliquibus operis mercedem persoluendam. Ceterum quis ignoret, hominem nihil habere, & nihil esse nisi terram? ac propterea ad cælum emendum nihil posse de suo conferre, nisi terram? Deus autem hæc terram contentus, pro ea nobis soluit, non quanti ea est, sed quanti à nobis æstimatur: idcirco Regem illum hortatus est Daniel, vt eleemosynis sua peccata redimeret. Sacrilegus quidem est, qui cæli thesauros argento commutat in propria lucra conuerso, non qui eos spondet vt præmium oblata Deo pecuniæ, & ad eiusdem cultum expensæ. Enimuerò si opus huiusmodi æternum Diuinæ amicitia, claræque Dei visionis incrementum mereri potest; quidni mereri possit condonationem alicuius pœnæ certo tempore post mortem luendæ, & alicuius Ecclesiasticæ legis laxationem, modo id ritè & ordine fiat? Qua de re alibi copiosius disputandi erit locus.

9 Alterum quod opponitur, trahit originem ab ignoratione cuiusdam principij, quod totius prudentiæ, moralisque ac politicæ scientiæ fundamentum est; Quo statuitur, oportere, vt alicuius rei sanctio bona sit, haud respicere ad ea quæ fert in singulis peculiaribus euentis, sed quæ in eorum omnium collectione conferat: alioqui punire ciuem capite, quod haud malo consilio sicam gesserit, Magistratum feritas esset. Nouimus, sub aliquorum placida dominatione iuencam conficere, haberi pro capitali delicto. Hæ leges iustæ sunt ob ingentia incommoda, quæ pateretur Respublica, si frequentius ea opera committerentur: quod sanè eueniret, nisi grauius eadem prohiberentur vniuersè. Iam verò quod in pœna contingit, pariter vsu venit in præmio. Actiones quædam modicam de se utilitatem conferunt; sed earum frequentia tantum affert emolumenti, vt ad id obtinendum validissimo præmij illicio eas condire operæpretium sit. Hinc obseruare licet, Græcorum Respublicas, vt perpetuo militiæ tyrociniò ciues excolerent, pro ut finitimorum ratio postulabat, victores in luctatione vel cursu, honoribus, vt ait Tullius, Romanum Consulatum æquantibus

an. 1533. cui est titulus: Fasciculus rerum expendarum, & fugiendarum.

an. 1533. cui est titulus: Fasciculus rerum expendarum, & fugiendarum.

fuisse remuneratos. In quibusdam etiam regionibus, infecundi foli fossoris ars exornatur amplissimis priuilegiis, quæ peculiari fossori, ob peculiare commodum nauatæ à se operæ, minimè concederentur. Hac sanè ratione præstantissimæ illæ Indulgentiæ ac immunitates, quæ Cruce signatis attributæ sunt, rectè tribui videntur binos denarios conferentibus: nam ex innumerabili multitudine exiguarum collationum Rex Catholicus maxima subsidia suauiter conflat, quibus ingentes classes ad Christianorum tutelam possit instruere.

C A P V T III

Consideratur, quâ ratione Leo pecuniam expenderit ex Indulgentiis collectam.

NVLLUM Suavis verbum facit, quo indicet concessas fuisse Indulgentias causâ colligendæ per eleemosynas pecuniæ ad Vaticanam Basilicam extruendam; quod tamen in Lutheri literis ad Moguntinum Septemuirum disertè habetur, & in thesibus, quibus primò classicum cecinit contra Religionem Catholicam: adeoque ea silentio prætermitti non poterant ab horum euentuum scriptore, nisi maligno.

^a In Tom. 1. Operum Lutheri impress. Tenæ Saxoniz anno 1556. & 1557 quæ impressio semper intelligitur citata in Luthero, cum in posterum citabuntur Tomi omnium eius Operum generatim.
^b Guicciardinus.
^c Iouius in Vita Leonis lib. 4.

Quod si mentionem de his fecisset, eius quidem obtreccationem excusarem, quâ Leonem accusat, quod Magdalenzæ forori suæ prouentum quarundam Germaniæ partium, nempe Saxoniz, finitimarumque regionum dono dederit. Hoc non temerè Suavis tradidit: quippe à ^b graui auctore mutuatus. Quod ipsum, si verum foret, fuisset vituperatione dignum ob speciem quamdam potius sceditatis, non tamen quod ea inesset enormitas reipsâ, quam species præferret, ac supponit Suavis, semper aduersus gesta Pontificum mordacissimos historicos secutus. Leonis animus nobilis atque excelsus aditum suspitioni præcludit, templum Vaticanum corrasâ per Indulgentias pecuniâ ab eo fuisse defraudatum. ^c Scimus in Sacerdotiis conferendis se integerrimum præstitisse, impen-
seque Puccio Cardinali commendasse, ne sibi auctor esset quædam largiendi, quorum postea pœnitendum pudendumque; in frustra interdum concidisse oblatos ab aliquo è suis Cubiculariis libellos, quibus tale aliquid poscebatur; ac de suo eis elargitum, quod illi ab indecora concessione sibi decerpendum sperassent. Neque minus constat cum ex eius Vitæ scriptoribus, tum ex eius Operibus adhuc extantibus, quàm ille magnificentiz appetens fuerit, & in pri-
mis